

Brug naar het Groene Woud

Harm Veenbos
Tim de Weerd
Noortje Bakker

veenenbos en bosch
landschapsarchitecten in
opdracht van de
gemeente Eindhoven

Landschapsplan Landelijk Striip

Sinds enkele jaren werkt Eindhoven hard aan zijn ontwikkeling tot Brainport, tot internationale toplocatie voor technologische kennis en innovatie. Daar passen nieuwe, wervende werklocaties bij, maar ook een versterking van het algehele vestigingsklimaat van de stad. In Landelijk Striip komen beide opgaven samen. De locatie biedt de ruimte aan de Brainport Innovatie Campus, maar vormt tegelijk een belangrijk park voor de stad en een groene wig die het stadshart verbindt met het buitengebied van het 'Groene Woud'. Het landschapsplan voor Landelijk Striip geeft vorm aan deze ambities. Het zet de hoofdlijnen neer van een stevig groen raamwerk voor het stadspark, het geeft vorm aan de recreatieve routes naar het buitengebied en schetst de contouren van een landelijke campus.

Linksboven: 1850 - De Ekkersrijt en de Oirschotsedijk zijn twee markante lijnen dwars over de natte heide.

Rechtsboven: 1900 - Kunstmest maakt een eind aan een eeuwenoud landbouwsysteem. Ontginningsbossen worden aangeplant. Omstreeks 1870 wordt de spoorlijn aangelegd.

Linksonder: 1960 - Het Beatrixkanaal, de A2, nieuwe woon- en industriegebieden zijn aangelegd. Vrijwel alle heidegronden zijn in gebruik als landbouwgronden.

Rechtsonder: 2000 - Verstedelijking heeft een eind gemaakt aan de ligging van Landelijk Striip midden op de hei. Er is nauwelijks nog sprake van een groene wig naar buiten.

BRAINPORT

Sinds enkele jaren onderkent de regio Eindhoven zijn bijzondere positie. De regio vormt een toplocatie voor technologiebedrijven, heeft een vooraanstaande positie op het gebied van innovatie en kent grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden. Als 'Brainport Eindhoven' wordt momenteel hard gewerkt aan het versterken van deze kwaliteiten. Na de High Tech Campus en Flight Forum is Landelijk Striip een volgende stap in deze ontwikkeling. In het kader van de internationale ambitie van de Brainport is het daarbij belangrijk om niet alleen ruimte en infrastructuur beschikbaar te stellen, maar breder te investeren in de stad en de regio. Het vestigingsklimaat speelt met het winkelaanbod, de culturele voorzieningen maar juist ook de woonomgeving en omliggende natuur en landschap een belangrijke rol in de concurrentiestrijd. Eind 2008 is een Ontwikkelingsvisie vastgesteld voor de locatie. De Ontwikkelingsvisie schetst een perspectief voor het gebied waarbij het vestigingsplek wordt van de nieuwe Brainport Innovatie Campus, maar waar tegelijkertijd een stevig

Groen Raamwerk wordt gerealiseerd. Het Landschapsplan geeft invulling aan de opzet van dit raamwerk. Een tweetal knooppunten vormt verbijzonderingen binnen dit raamwerk: een boulevard aan het Beatrixkanaal en het Parkplateau over de A2. Deze knopen slechten barrières, vormen plekken om naar toe te gaan en geven de locatie een eigen gezicht.

GROENE SCHEG

Landelijk Striip ligt in de noordwesthoek van Eindhoven. Het gebied is als een veelbeschreven blad; een optelsom van tijdslagen kriskras over elkaar heen. Van oudsher lagen hier uitgestrekte woeste gronden met een beekdal en uitgestrekte heidevelden. Dwars over de heide liep de Oirschotsedijk. In latere jaren werden grote stukken van de heide beplant met bos. Het hout diende voor de stutten in de mijnbouw. Het bos werd later door Frits Philips omgevormd tot het landgoed de Wielewaal. De stad Eindhoven omarmde met zijn groei in de afgelopen jaren als het ware het gebied. Aan oostzijde rukten eerst de woonwijken en daarna

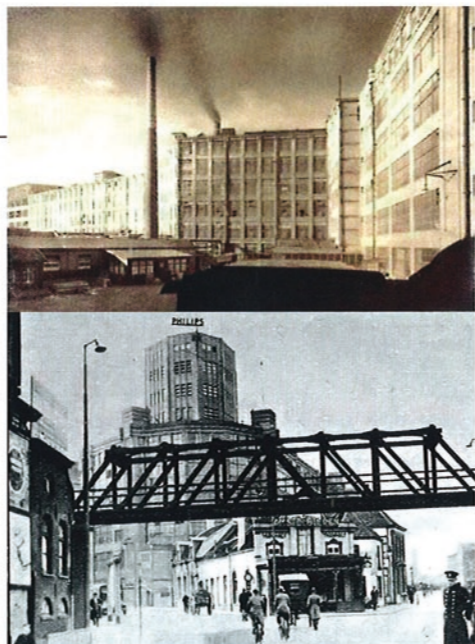
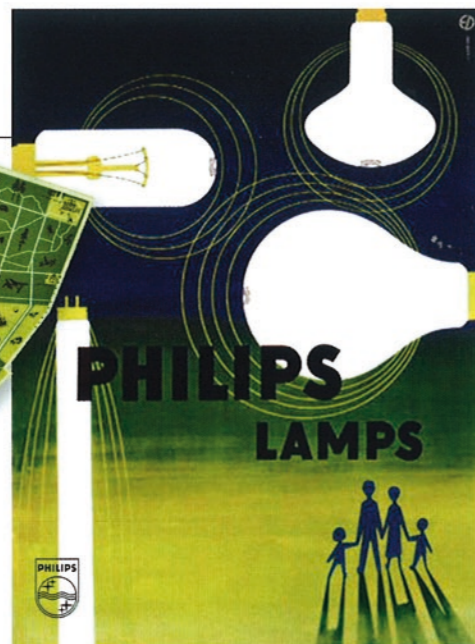
Bestaand stedelijk gebied
Bebouwing in plangebied
Cluster
Zichtlocatie
Educiecentrum

Bestaande weg
A2 / A58
Spoor
Oirschotsedijk
BIC-weg
Slowlane
Rondje stadswoud
Zand- en bospaden
Spooronderdoorgang
Esplanade

Bestaand bos
Nieuw bos
Kanaalbos
Bosranden
Houtwal
Laan
Heide
Bloemrijk grasland
Stadslandbouw
Boomgaarden

Kanaal
Ekkersrijt
Poelen
Grote beek
Beekpark
Water

Boulevard
Spottersplek
Balkon groen/blauwe knoop
Parkplateau
Aanlanding parkplateau

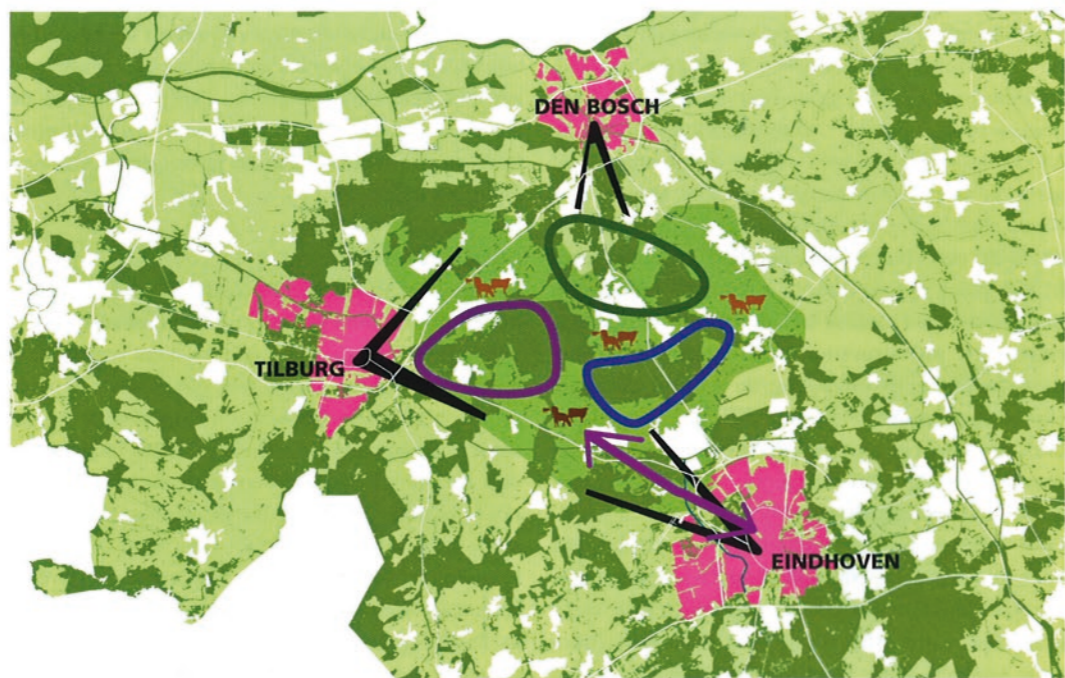
Landgoed De Wielewaal.
Philipsreclame.
De Philipsfabriek.

de bedrijventerreinen op. Aan de westzijde groeide het vliegveld met zijn bedrijvigheid langzaam uit. Het gebied vormt nu een groene scheg in de stad. De Oirschotsedijk vormt een 'landelijke' verbinding tussen bijna het hart van de stad en het Groene Woud, de groene tuin van boerenland en natuur in het hart van Brabantstad. Het gebied wordt inmiddels doorsneden door twee forse infrastructuurele lijnen: de net vernieuwde rijksweg A2 en het Beatrixkanaal, een in de crisistijd gegraven kanaal. Daarbij springt een tweedeling binnen het gebied in het oog. Aan de zuidkant ligt met het landgoed, het Philips de Jonghpark en de campus van de GGZ Eindhoven veel bos. Terwijl de noordkant vooral bestaat uit gras- en akkerlanden. Naast de lijnen en vlakken word je op deze loca-

tie verschillende malen geconfronteerd met het Philips-verleden. Frits Philips woonde op de Wielewaal. Hij schonk de stad het aan de overzijde van de Oirschotsedijk gelegen Philips de Jonghpark. Even verderop langs de weg liggen de Philips Fruittuinen, die de arbeiders in de crisisjaren aan het werk hielden en lang de kantines van gezond fruit voorzagen. En vlak bij de A2 ligt de uitspanning Mispelhoewe, ooit door Philips opgericht voor verpozing en vermaak.

WERKOMGEVING, PARK EN CORRIDOR

In de opgave van Landelijk Strijp komen eigenlijk beide ambities van de Brainport, namelijk nieuwe wervende werklocaties en een goed vestigingsklimaat, naar voren. De Structuurvisie Landelijk Strijp

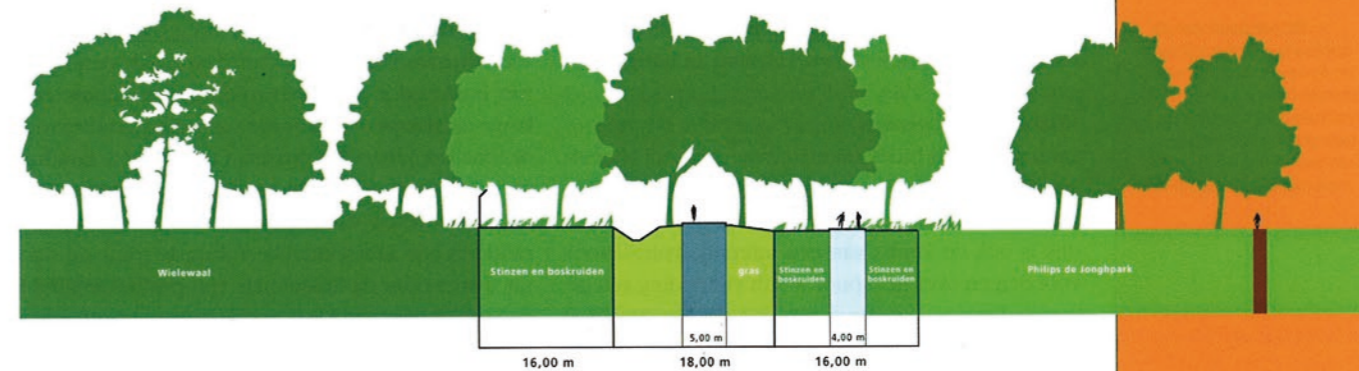

Het Groene Woud als de tuin van Brabantstad moet door middel van een groene verbinding toegankelijk blijven. Voor Eindhoven lopen de routes naar het Groene Woud via Landelijk Strijp, via de Oirschotsedijk.

De Oirschotsedijk nu.

De Groene Corridor als een kaarsrechte looper door het bos, aan één kant geflankeerd door de esplanade in het woud.

zet de opgave voor de Brainport Innovatie Campus neer als drie werkclusters binnen een wervende, groene omgeving. Tegelijkertijd is het gebied van enorm belang voor de recreatie in de stad. Niet alleen is het Philips de Jonghpark er gevestigd; ook de Herdgang, het trainingscomplex van PSV, en de Philips Fruittuinen - waar je appels kunt plukken en die inmiddels zijn uitgegroeid tot een centrum voor natuur en milieu - zijn er te vinden. Landelijk Strijp is dan ook een belangrijk 'park' voor de stad. Tot slot vormt de locatie zoals gezegd een wig die stadshart en buitengebied met elkaar verbindt. Veel fietsers kiezen op een mooie zomerdag de Oirschotsedijk of de oever van het Beatrixkanaal om de landelijke omgeving buiten de stad op te zoeken. Het Brabants Landschap ontwikkelde met West 8 onlangs een plan om de steeds nauwer wordende verbinding op de kaart te zetten; het plan zet de route in acht rijen bomen.

ACHT PLANONDERDELEN

De opgave om vorm te geven aan Landelijk Strijp als groene werkomgeving, stadspark en corridor heeft geleid tot de acht planonderdelen die de dragers vormen voor het landschapsplan.

Majestueuze laan als drager

De Oirschotsedijk vormt een corridor naar het buitengebied. Het wordt een verkeersluwe route, doorgaand verkeer verdwijnt. Forse bomenrijen ter weerszijden onderstrepen het recreatieve karakter en geven de route continuïteit en stevigheid in het

stedelijke geweld. Een majestueuze laan als drager van de verbinding en de relatie tussen stad en land.

Het kanaal als berkenbare lijn

Het Beatrixkanaal blijft een herkenbare, stevig geplante rug in het landschap. Als oriëntatiepunt binnen het gebied en als lommerrijk decor voor alle recreatieve activiteiten. De verboste binnentaluds worden vrijgemaakt om de ecologische kwaliteit te verhogen en weer zicht te krijgen op het water.

Kloeke bosrug en doorgaand beekdal

Inzet is om, tegelijk met de realisatie van de nieuwe werkgebieden, het bestaand groene raamwerk in het gebied te versterken. Nieuwe bossen langs het Beatrixkanaal verbinden het Stadswoud rond de Wielewaal met de Oirschotseide. De Ekkersrijt wordt weer een breder en continu beekdal.

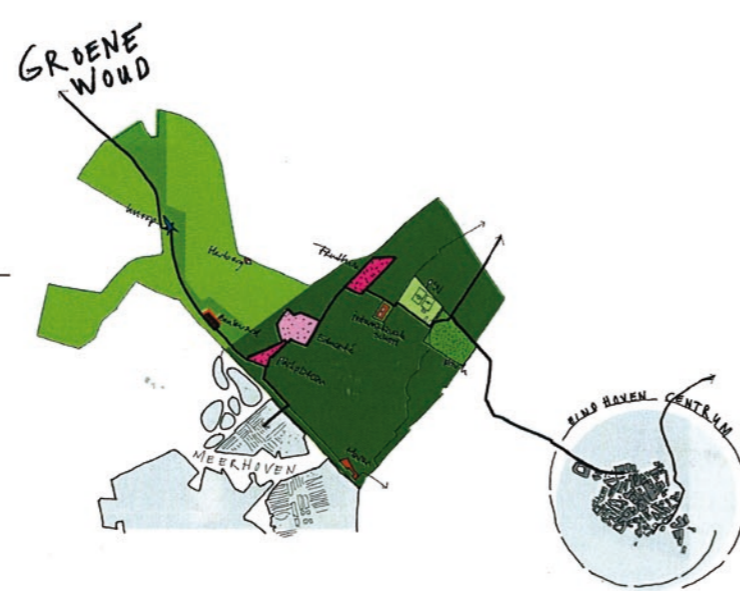
Strijpsepad

Met het Strijpsepad wordt een nieuwe, dwalende route geïntroduceerd die belangrijke attracties aandoet op een zwerftocht door het gebied. De route begint bij het Philips de Jonghpark en trekt langs de Fruittuinen, het Parkplateau en de Boulevard naar de groenblauwe knoop bij de kruising van Beatrixkanaal en Oirschotsedijk.

Landgoed aan de A2

Binnen het gebied worden werken, natuur en recreatie gemengd. Ook vanaf de snelweg presenteert Landelijk Strijp dit beeld met al zijn kwaliteiten.

De asfaltloper met aan weerskanten brede grasbermen. Bestaande bomen langs de Groene Corridor worden gespaard. Aan weerskanten worden nog bomenrijen aangeplant om de laan op te dikken.

De uitkomst van de optelsom openluchttheater, ligweide, parkplateau, educatiecentrum en Philips Fruittuin is een sterke centrale schakel die een brug slaat over de A2 en zo oost en west met elkaar verbindt.

Langs de A2 geen bedrijventerrein, maar een positie voor de bedrijvenclusters op afstand, in het groen.

Werken in het groen

Landelijk Strijp biedt ruimte om te werken. Niet alleen de campus profiteert in zijn opzet maximaal van zijn ruime landelijke omgeving. Langs de Oirschotse dijk is ook de komst van een internationale school voorzien en over het spoor wordt verbinding gelegd met de bestaande campus van de GGZ Eindhoven.

Stadswoud en mozaïek

Het zuidelijke deel van Landelijk Strijp ademt nog de herinnering aan het oorspronkelijke ontginningsbos. De sfeer van dit omvangrijke 'woud' zo direct nabij het centrum is imposant. Op weg naar het Groene Woud kom je na het bos het buitengebied tegen met weiden en akkers. Inzet is om deze sfeer van boerenland een plek te blijven geven in Landelijk Strijp.

Fijnmazig padenstelsel

Als Landelijk Strijp straks werkelijk een park moet zijn voor de stad moet je er ook kunnen dwalen. Dat betekent dat de bestaande paden aangevuld en aaneengesloten moeten worden en dat bestaande hekken moeten worden geslecht.

Ter illustratie van de uitwerking van het plan worden hier drie onderdelen weergegeven.

KAPITAAL KRONENDAK

Vier nieuwe rijen eiken met daaronder een tapijt van boskruidenten en in het midden een kilometerslange asfaltloper: dat zijn de ingrediënten die over de dertien kilometer tussen Oirschot en Eindhoven de corridor tot één groot geheel maken. Het autoluw maken van de oude verbindingsweg garandeert een aantrekkelijke, robuuste route de stad uit, dwars door de flessenhals. Het profiel verschiet een aantal keer van kleur zonder zijn continuïteit te verliezen. De continue elementen zijn de grasberm, de asfaltloper en de rijen eiken. Het grondvlak past zich een aantal malen aan zijn omgeving aan.

Ter hoogte van de Zwaanstraat, net buiten het plangebied, wordt de corridor getransformeerd in een bomenplein. De ligging dichtbij het stadscentrum en dichtbevolkte woonwijken legt een behoorlijk grote druk op het stuk Oirschotse dijk in het stadswoud. Fietsers, recreanten op skeelers, maar ook bestemmingsverkeer op de asfaltloper maken het de wandelaar haast onmogelijk zonder van zijn sokken te worden gereden een eind te wandelen onder de eiken. Voorgesteld wordt om in het Stadswoud aan de oostzijde, onder de eiken, een brede esplanade aan te leggen. Bestaande padenstructuren in het stadswoud takken aan op de esplanade. De esplanade wordt uitgevoerd in een halfverharding, net iets luxer en breder dan het zandpadennetwerk in het bos. Onder de rijen eiken komt elke lente een uitbundig tapijt van stinzen tot bloei,

waarna boskruidenten tot in de herfst de boel opfleuren. In het mozaïek lopen de velden onder de nieuwe eiken door tot aan de looper; de illusie van één groot aaneengesloten mozaïek wordt hierdoor versterkt. Van onder het kapitale kronendak bezien, vormen grazende koeien en bloemrijke velden de voortuin van de bedrijvigheid.

STRIJPSEPAD

Als tegenhanger van de zeer ondubbelzinnige en eenduidige corridor, wordt een tweede route tussen het centrum van Eindhoven en het Groene Woud voorgesteld: het Strijpsepad. In tegenstelling tot de corridor, die met zijn continue profiel dwars door alles heen prikt, bestaat deze route uit een amalgaam van verschillende paden en is daarmee een stuk minder expliciet aanwezig dan de corridor. Als een 'connect the dots'-puzzel schakelt de route en passant de belangrijkste activiteiten in Landelijk Strijp aaneen. Vanuit het stadscentrum loopt dit pad door het stadswoud en langs de bosrug lang het Beatrixkanaal naar het Groene Woud. Gelegen in het hart van het stadswoud en als één van de hoofdmomenten langs het Strijpsepad krijgt de Philips Fruittuin de status 'poort naar het Groene Woud'. Als een vooruitgeschoven post van de stad en als laatste agrarische enclave voor de stadsmuren ontmoeten op deze plek stad en land elkaar. Een uitbreiding van de Fruittuin aan overzijde van de corridor met nieuw educatiecentrum

geeft het Parkplateau over de A2 houvast in zijn omgeving. De westzijde van het plateau biedt met zijn lange taluds een prachtige plek voor een parktheater. De uitkomst van de optelsom openluchttheater, ligweide, parkplateau, educatiecentrum en Philips Fruittuin is een sterke schakel die een brug slaat over de A2 en de door de snelweg gescheiden werelden met elkaar verbindt.

WERKEN IN HET GROEN

Landelijk Strijp biedt een groene werkomgeving. Dat is nu al zo en dat zal straks worden versterkt. In het noordwesten van Landelijk Strijp is, tussen de A2 en het Beatrixkanaal, de nieuwe Brainport Innovatie Campus gepland; een nieuwe loot aan de stam van de Brainport. Voor de gehele locatie van de Campus geldt dat 40% mag worden bebouwd, terwijl 60% groen moet blijven. De Campus bestaat uit meerdere kleine, compacte clusters, elk doorsneden door 'groen'. Dit kan een houtwal, maar ook een laan of zandpad zijn. Parkeren gebeurt achter of op het gebouw, om zo een nauwere relatie tussen bedrijventerrein en omgeving te bewerkstelligen. Elk cluster beschikt over één ruime, groene kavel op de kop, die voor tweederde groen blijft. Hier mag tot zo'n acht lagen worden gebouwd. Deze 'kopkavels' van de clusters spelen samen een architectonisch spel en geven de campus een gezicht aan de A2.

Op één plek wordt elk cluster doorsneden door een groen element. Een laan, houtwal of zandpad loopt door over het cluster en garandeert een goede toegankelijkheid van het omliggende landschap.

Buitenom het cluster ligt de hoofdweg, met bomen groen aangezet. De kavels liggen met hun voorkanten georiënteerd naar buiten. Parkeren gebeurt op het dak of achter de kavel. Elk cluster wordt door middel van een laan, houtwal of zandpad verweven met het omliggende landschap. Een hoger gebouw per cluster vormt het gezicht naar buiten, het adres aan de A2.

Het nieuwe educatiecentrum is gedacht te midden van twee boomgaarden en een grazige weide. Een verwijzing naar het verleden, waarin op de voorgestelde plek rond het nieuwe educatiecentrum ook percelen van de Philips Fruittuin lagen.

